

המחזה **טורא** הוצג בתיאטרון הקאמרי בשנת 1963 בבימויו של
גרשון פלוטקין.

שמות המשתתפים:

אברם טורא - אברהם בן יוסף; נגיה - מרים ברנשטיין־כהן; לאה - אסתר
גרינברג־שבק; גבר - אורי לוי; יעקב - יהורם גאון; פתחי - דני ליטאי;
אישה - עדנה פלדל; זקן - אברהם חלפי; קצין - אריה קסבינדר; סמל -
עמנואל בן־עמוס; שוטר - אברהם פלטה; צלם - חיים סיטוביץ

טורא מחזה בשלוש תמונות

היה זה כשקראתי את האורסטטיאה של אייסקילוס, נסחף לתוך התמונה שבה אגממנון חוזר ממלחמת טרויה, וקליטמנסטרה, אשתו, מתכוונת להרוג אותו, והיא פורשת לקראתו עם בואו שטיח אדום כבר מחוץ לשער הארמון, מתוך כבוד לכאורה. אבל הוא מפחד. משהו כאן מוגזם. הבעל והאישה מתדיינים על העניין, כביכול דיון על מנהגים ונהלים, ומאחורי הדברים אימה. קראתי ונרעשתי. המתח בין מה שנאמר ובין האמת הנוראה, החבויה, הדליק אותי. אמרתי לעצמי שאני רוצה לכתוב מחזות.

הגזמות למיניהן, אגב, היו אחר כך מן הנושאים המרכזיים במחזות שלי, וכך גם השימוש באלמנט אחד, קונקרטי – למשל הגיל של רחל באנשים קשים, הפרדס בהפרדס, שיחת הטלפון בבוצ'ה, ועוד – כמוקד לקונפליקטים חבויים, עמוקים יותר.

אני פותח בענקים וחוזר אל עצמי, הקטן. כשפניתי לכתוב את טורא עוד היה הראש שלי מלא בערפל גבהים. לורקה העסיק אותי אז. הייתי כתב פילי באחד מעיתוני הערב, ונתקלתי במעשה רצח שבוצע בידי האב בלחץ המשפחה על רקע של חילול כבוד המשפחה. עם אותו ערפל גבהים בראש הרשיתי לעצמי לחפש את הגבוה והשירי גם על ידי עיקום השפה, והתוצאה הייתה טורא. בשנים שלאחר מכן נראה לי המחזה רחוק ממני, גבוה מדי, ונכון יותר – מתאמץ מדי להגביה. היו גם חלקים שנשארו קרובים: הלהט, החיוניות וההומור, שהתגנב גם הוא פנימה, בעיקר בדמותה של "האישה", המשמשת מעין מקהלה במחזה, הומור שיש בו יסוד בכחנאלי, שליווה אותי באופנים שונים גם במחזותי הבאים.

המחזה שלהלן הוא שכתוב של המחזה שהוצג בתיאטרון הקאמרי ב־1963. אף על פי שכתבתיו כולו מחדש – גם מחקתי, גם הוספתי, גם שיניתי את סדר הדברים, וגם השארתי קטעים רבים כמו שהיו – השתדלתי שלא לחרוג הרבה מן הרוח ומן הלשון של הטקסט הראשון.

הדמויות:

אברם טורא – כבן שישים
נגיה – אשתו, נוקשה, מחודדת, אפורה
לאה – בתם, בת עשרים וחמש
פתחי – המאהב של יונה בתם, שנרצחה
אישה – שכנה, חיונית מאוד, צבעונית, שמה מרים
גבר – בעלה, שמו משה תבלול
זקן – עיוור, סבו של פתחי
קצין
סמל
צלם – בתפקיד קטן, יכול להתבצע בידי הסמל
שכנות

מקום, זמן ורקע:

ירושלים לפני 1967, שכונת עוני, קרוב לגבול. מעיץ חצר ישנה סגורה, שבמרכזה אבן אחת גדולה.

מן החצר נכנסים לדירות השונות – של משפחת טורא, של הגבר והאישה ולכוך של הזקן. הדירות בגובה החצר, ואם הבית הוא בן שתי קומות, אז דירת הגבר והאישה נמצאת בקומה השנייה, כזו שעולים אליה במדרגות חיצוניות, והכוך של הזקן – מתחת למדרגות. רצוי שהתפאורה לא תהיה נטורליסטית, עם הדגש על גושיות. הצבעים שאני רואה הם: לבן לרצפה, והשאר: אפור, שחור וגוני אדום בלבד.

בני משפחת טורא והשכנים הם יוצאי אסיה התיכונה: כורדיסטאן וסביבותיה, למשל. הם לא ידברו במבטא ערתי מיוחד, אבל אפשר לנסות להדגיש את זרותם ואת יניקתם ממקורות אחרים, רחוקים וקדומים, בעזרת ניגון דיבור בעל קצב כבד, ארכאי כמקצת, שיתאים למבנה התחבירי המיוחד של הלשון שבה הם מדברים, וגם במוזיקה, קול שירה של אישה וקול של תוף, שיישמעו ברגעים הנכונים.

תמונה ראשונה

שעת שחרית של שבת, האור בין תכלת ללבן

זקן: מציץ מן הדירה שלו אה? בוקר? כבר בוקר? מי יגיד לי?

גבר: יוצא מדירתו, מחזיק דלי שופכין מה אתה צועק באמצע הלילה?

זקן: עוד לא? כל הלילה אני מחכה ואין סוף. אה! אני שומע זבובים.

גבר: זה יתושים. תחזור, תשכב, תישן! שופך את מי הרלי אל מתחת לחלוננו של

הזקן יאללה!

זקן: נזעק טפנו! המים הסרוחים! בוקר! שפכת את המים הסרוחים שלך תחת

החלון שלי. למה תשפוך בכל בוקר? גם בשבת?

גבר: בשבת לא עושים? עוד מעט יהיה גשם, ישטוף.

זקן: אל תשפוך! אל תשפוך!

גבר: כבר שפכתי, מה לעשות? שבעה ילדים, שותים הרבה, צמאים מן הקיץ.

זקן: מתפרץ לעברו, במקל מונף אהרוג אותך! אה! אה! חובט במקלו באוויר

גבר: אה? מהתל בו, מתקרב אליו ומתרחק ממנו, צוחק אה! אה! כאן, הרוג! הנה תחת

האף שלך, הרוג! אתה לא תופס את האור – איך תתפוס אותי?

זקן: אין אור! איזה מין אור זה! מים סרוחים! הכול צחוק, שקר! אני אתפוס

אותך פעם, חכה! אגיד לחכם אברם, הוא יטיל עליך חרם בבית הכנסת,

היום, עוד היום!

גבר: לא אבוא לבית הכנסת – לא יהיה מניין, נה!

זקן: מגשש דרכו בחצר אתה שומע חכם אברם? גם מנאץ. כל בוקר, כל בוקר...

איך אני מחכה לבוקר! כל הלילה אני מחכה, לא רוצה לילה, מפחד אולי

אני מת. בא הבוקר, סוף סוף בוקר, ובבוקר... המים הסרוחים שלו. עוד לפני

תפילת שחרית. תעשה הוא יפסיק, חכם אברם. מגיע אל דלת דירתו של אברם

טורא, הדלת פתוחה לרווחה מה זה? חכם אברם, הדלת פתוחה שכחתם לסגור.

קורא חכם אברם! לא עונים, ישנים. חכם אברם, אתם שכחתם לסגור הדלת

בלילה. נכנס לאטו, בחשש תקום, חכם אברם, כבר בוקר. נתקל במשהו, נופל

על ארבע, ירו נכנסת בתוך שלולית דם מה זה? נחש! רטוב, כמו דם. עומד, בפחד

כמו דם בבית שלך, חכם אברם. איפה כולם, איפה אתם? לאיפה זה הולך?

מתכופף, מגשש, מגיע אל המיטה של יונה מי זה? ממשש, מגיע אל פניה של יונה אה!

יונה. תקומי, יונה, כמו דם מהמיטה שלך! יוצא לחצר, קורא מרים! מרים!

אישה: בפתח דירתה אה?

זקן: כמו דם, הולך עד המיטה של יונה, והיא... לא שומעת, לא רוצה לקום.
אישה: ויית! זה בא! מעוררת את הילדים לקום, מספיק לישון, גם אתה! לא לבכות, אין זמן לבכות, להתלבש! הנה הנעל שלך! לא שלך – שלך! אתם הולכים אל הדוד חיים היום, שומעים? אתם אוכלים אצלו, יש לו מספיק. אתם חוזרים רק בלילה! מהר, לפני השמש עולה!

תמונה שנייה

בוקר, עוד מוקדם, לפני עלות השמש. קצין ושוטר בודקים ומחפשים בתוך הדירה של טורא. בחצר – הזקן יושב, בצד; האישה עומדת קרוב לפתח הדירה, מנסה לעקוב אחרי המתרחש שם; הגבר עוצר, מנסה לתפוס זכוכ. קול המואזן נשמע. הזקן יורק. קול פעמוני כנסיות נשמע.

זקן: יורק שוב ירושלים!

גבר: עם הישמע הפעמונים מניח לזכוכ, מקשיב רגע, ואז מרים!

אישה: תעזבו אותי.

גבר: את לא שומעת? פעמונים.

אישה: שקט!

גבר: אני רעב.

אישה: אל שכנים נעלמים כל יום, מצלצלים בפעמונים שלהם שם והוא נהיה רעב. אם הם היו יודעים בשביל מה הם מצלצלים.

גבר: מה יש לך את? בוקר, אוכלים!

אישה: ולא בבוקר? גם בלילה, הם מצלצלים והוא נהיה לו בוקר, נהיה רעב. חכה עד שיגמרו.

גבר: מה יש לגמור? גמור, מתה. אני רעב. אל הזכוכ אתה גם כן!

סמל: בפנים, מרים סכין מהרצפה הסכין!

גבר: מרים!

אישה: שתוק! מצא את הסכין. מציצה פנימה

קצין: סכין מטבח. הסכין של הלחם!

סמל: על הארץ, סתם ככה, שכבה.

קצין: פשע חם של עניים. הרבה חשק, מעט שכל. להרוג מהר, להיתפס מהר. אפילו לא ניקו את השולחן, כמה גרים כאן, הם אמרו, השכנים?

סמל: ארבעה. האבא, האימא, שתי בנות. עכשיו אחת.

קציין: יש חמש צלחות.

סמל: אולי הבן, הבכור. שלחת להביא אותו.

קציין: יש דם – צריך את הבכור. הצלחת הזאת מלאה, מישהו לא אכל. עוף, כנף.

סמל: גם שעועית. אני אוהב שעועית במיץ עגבניות.

גבר: אל האישה מה הם עושים? לא מדברים אוכל? אפשר לחשוב!
אישה: תסתום כבר!

קציין: מי ישב כאן? מי לא אכל? זאת השאלה.

סמל: האבא יושב כאן, למעלה.

קציין: אולי זה הלמטה. פונה אל המיטה של יונה בת שש-עשרה. שבע-עשרה לכל היותר. כמעט בהירה, דבש. חשבת על זה? כלילה הם רוצחים, בוקר אין אף אחד, רק הגופה ואנחנו, מקבלים את זה ישר בפרצוף על הבוקר, בוקר טוב! אני רוצה לגמור, להסתלק.

הקציין והסמל יוצאים מן הדירה לחצר. האישה מסתלקת הצידה בזריזות. הגבר אטי יותר. הקציין נתקל בו

קציין: לגבר אתה... מה אתה עושה פה?

גבר: אני?

קציין: אתה.

גבר: מה אני?

קציין: מה אתה עושה פה?

גבר: אני... שום דבר, אני... אני רעב, רוצה לאכול.

זקן: קם לא שום דבר, לא! מתקרב אליהם

קציין: אל הגבר מה קרה כאן אתמול כלילה? מה שמעת?

גבר: אני אמרתי לך קודם, אני לא יודע שום דבר, אני עובד, אני ישן ואני אוכל, מתי שהיא נותנת לי, זה הכול, שום דבר יותר.

זקן: לא אמת, לא שום דבר, זה הוא! הוא עשה את זה, הוא!

גבר: הוא משוגע.

קציין: מה הוא עשה?

זקן: שפך את המים הסרוחים שלו תחת החלון שלי, כל בוקר שופך ככה, גם בשבת.

גבר: אתה שומע?

קציין: יש לנו כאן רצה, זקן, דבר לעניין!

זקן: העניין, זה העניין! זה פרנסה שלי. הורג אותי ככה עם המים האלה. אני מוכר בשמים, אדוני, הריח – זה העניין שלי. תלקה אותו, אדוני, שיפסיק! אני זקן, אין לי כוח, מגיא צלמוות אקרא: שיפסיק!

קצין: נטפל בזה מחר. עכשיו...

גבר: מה יש לטפל? מה אני אשם? מה אני אעשה עם המים? כל הצינורות פה סתומים.

זקן: מחר זה כלום, מחר זה בוקרה, עכשיו!

קצין: אל הגבר שמעת משהו אתמול בלילה?

זקן: בטח שמעתי, איך אפשר לא לשמוע דבר כזה?

קצין: מה שמעת?

זקן: זמירות, ליל שבת. תמיד מתי חכם אברם שר אני שומע. אתמול שר יפה, בכל הלב, צעק. כבר הרבה זמן לא שר ככה. גם יעקב בא. אכלו ביחד, כמו שצריך, כמו שם בכפר.

קצין: ואחר כך... לא שמעת עוד מישהו צועק? אישה... ילדה...

גבר: אני שמעתי, אדון קצין, אבל העניין הזה, המים, יש לי בקשה: לא צריך לטפל, גם לא מחר. אומרים לטפל – יש צרות.

קצין: אל הגבר מה שמעת?

האישה רומזת לגבר שישתוק

גבר: אני... שמעתי... לא שמעתי... לא בטוח... חלמתי... מישהו צעק... עמוד חשמל קיבל פרצוף של בן-אדם, צעק עלי.

קצין: כן?

גבר: באמת, זה לא צחוק. אני הלכתי לקורסים, אינסטלטור, יודע את העבודה. לא מאה אחוז אבל יודע, אבל מה? החשמל. בכל מקום יש חוטים חשמל, לא מבין אותם. מפחד.

קצין: באיזו שעה?

גבר: אה?

קצין: הצעקה ששמעת, עמוד החשמל שצעק, באיזו שעה זה היה?

גבר: אתה צוחק ממני, אדון קצין, אין לי שיעון בחלום, איך אני... אולי... אישה: כמו כדי להשתיק אותו איך נשמע צעקה שלה בלילה?

קצין: את. בואי הנה.

אישה: מה יש? פה לא טוב לי?

קצין: בואי הנה.

אישה: איך נשמע צעקה שלה כלילה?
קצין: אני לא אמרתי צעקה שלה. איך את יודעת?
אישה: אני לא טיפשה. אני יודעת מה אתה מחפש? גם כן עבודה, מחפש צעקות של אתמול.

קצין: את שמעת משהו.
אישה: איך נשמע פה משהו? צפוף, הרבה צעקות, ילד בוכה, זקנה, זקן מת, אבא מרביץ ילד שלו, אימא, גם אבנים נופלות.

גבר: צוחק גם אישה צועקת בעניין שלה.
אישה: הרבה צעקות, איך נבחר ונשמע את הצעקה שלה מכל הצעקות? אנחנו לא רוצים לשמוע, חדשים פה, מחכים כל היום יהיה לילה, נישן. מי אנחנו שנשאל מי צעק? יש מספיק צעקות בפנים בבית, גם בפנים בראש שלנו...
ויי!

סמל נכנס, דוחף לתוך החצר את נגיה, יעקב ולאח
יעקב: מתאפק בכל כוחו בבקשה... סליחה... היא אימא... היא – בלי יד! לא לדחוף! ואל נגיה בואי, אימא, מוכרחים. רוצה אני לוקח אותך, תדרכי? מתכוונן לפניה כאומר להשתרע לפני רגליה. נגיה דוחפת אותו הצידה, ממשיכה ונכנסת, נעצרת

סמל: אל הקצין הבן, הבכור. היו אצלו. הביאו אותם בניידת.

קצין: אני זוכר אותך מאיזה מקום. והאבא?

סמל: רק הם.

קצין: אמרו להם משהו?

סמל: שום דבר. כמו שאמרת.

קצין: שיחפשו את האבא. צא תטפל בזה.

סמל: כן. לא יוצא

אישה: אל יעקב, נגיה, ולאח, בחשאי ומהר בשקט, אתם לא יודעים כלום.

נגיה: עושה עוד צעד בשקט לעבר הדירה, ואז פורצת קדימה, מתנפלת ארצה, כורעת על ארבע, ובלילה שיש בה גם קינה וגם שאלה יונה?! יונה?! יונה?!

אישה: יחד איתה, לעצמה לא! למה!

יעקב: בו בזמן, כורע על יד נגיה אימא!

לאה: כורעת לידה, נצמדת אליה אימא!

סמל: ידעה וגם צועקת.

קצין: כן.

אישה: אל הקצין והסמל איזה חכמים, איזה! איזה שמחה! תפסתם את הצעקה. תפסתם, אה? תחזיקו חזק ביד, שלא תברח!

גבר: בצד, עדיין מנסה לתפוס את הזכוכ ללא תופס אותו, ממזר!

נגיה: מתפרצת על ארבע לתוך הדירה, לעבר מיטתה של יונה יונה!

סמל: רץ וחוסס את דרכה די! אחורה! את רוצה בפנים, אז שם בפניה.

יעקב: מה זה, איך?! בבקשה... סליחה... ובכעס איך-אונים תסגור לה את הדרך ברגליים? ברגליים?! זה הילדה שלה, יונה, אחות שלי!

סמל: אסור אל הגופה.

יעקב: הילדה שלה... אחות שלי.

סמל: עכשיו זה הגופה. הנרצחת, אסור לנגוע עד אחרי החקירה.

יעקב: תקומי, אימא, לא ליפול לרגליים שלהם! אל הקצין בבקשה, אדון קצין, סליחה... לא ברגליים! מה תיגע, מה תעשה לה עכשיו, מה? רק תבכה לה עכשיו, לא? רק תבכה!

קצין נוטל את הסמל בזרועו, הם יוצאים לחצר

קצין: אל יעקב אתה, בוא איתנו.

יעקב: בעורו יוצא אל החצר, אל לאה, הרובצת-כורעת עדיין ליד הפתח תיכנסי בפנים, אל אימא!

לאה: בפחד יונה... היא בפנים!

יעקב: תיכנסי!

לאה זוחלת פנימה, אל נגיה

קצין: אל יעקב אני זוכר אותך מאיפה שהוא. איפה אבא שלך? כן, אני זוכר אותך יחד עם אבא שלך. איפה אבא שלך?

יעקב: אני לא יודע, לא יודע כלום.

קצין: ומה עשית כאן אתמול בלילה פתאום? יש לך משפחה שלך, לא? ומה הם עשו אצלך? למה לא ישנו בבית? איפה אבא שלך?

קרן שמש ראשונה מאירה מעבר לחומת החצר, מאירה את הזקן היושב בצד

זקן: בשמחה אני רואה!

קצין: מה? איפה?

זקן: הנה, השמש: עגול, צהוב, כמו עין של כבשה.

גבר: אתמול הוא אמר: עין של פרה.

פתחי עולה ועומד באיזה מקום גבוה, רחוק, בכיוון של השמש. אף אחד לא רואה

קצין: אל יעקב איפה אבא שלך, אני שואל.

לאה: שזחלה פנימה, פורצת באימה בחזרה אל החצר לא! לא!

יעקב: תחזרי בפנים!

לאה: היא פתחה עיניים. היא שאלה... יונה!

קצין: מה היא שאלה?

יעקב: לאה!

לאה: למה?

יעקב: אימא! תיקחי אותה!

נגיה יוצאת מן הדירה לחצר, רואה את פתחי, קופאת על מקומה, רק היא רואה

קצין: אל לאה למה, מה? תמשיכי. היא שאלה: למה?

יעקב: לאה!

סמל: אתה תעמוד בצד!

לאה: אני לא אמרתי כלום, אני... אני רק שאלתי, רק שואלת: למה היא פותחת

עלי את העיניים? אני לא עשיתי שום רע, אני רק אומרת: אני הבכורה,

שבע שנים יותר גדולה, אני צריכה בעל וילד ראשונה, אם היא יש לה ילד

קודם – אני חרפה, אני בושה, למה?!

קצין: ובגלל זה את, אה? הורגת-הרגת-הורגתי אותה, אה?!

לאה: אני? להורגתי? אני שום דבר, אני... צוחקת אני? אני?

קצין: אז מי? תגידי מי הרג!

יעקב: תיקחי אותה, אימא!

נגיה מסתכלת אל פתחי במרחק, בגובה. כולם מסתכלים עליה, פונים ומסתכלים לעבר

פתחי, קול אישה שרה

אישה: בשקט, בהתרגשות שלא היתה בה עוד ויי! הוא!

גבר: פתחי.

זקן: איפה?

סמל: מי זה פתחי?

קצין: מושך אותו הצידה חכה, תן לזה לכר.

זקן: למה הלך ממני? היה גר אצלי, היה טוב, משה תבלול לא שפך את המים

הסרוחים שלו עלי. תבוא, פתחי, תבוא!

אישה: פותחת בשקט, ספק אל עצמה – ספק אל נגיה הוא לא יבוא, הוא היה, איך

היה! הוא רק יעמוד מרחוק ויסתכל. רק יעמוד מרחוק ויצחק. בעין הסתומה

שלו יצחק. העין הסתומה שלו, הברית מילה שלו. בצעקה, בקללה, לעברו יחרב

ביתך, תשמע?! יחרב ביתך!

גבר: צוחק אין לו בית. יגור בצריף פחים, בדיר של תיש.

אישה: ילען אביו! ילען אמו!

גבר: איפה? אין לו.

זקן: יש לו סבא שלו. תבוא אלי, פתחי!

אישה: להסתכל לפה? איך יעיז? הלוא הסכין שלו...

סמל עושה איזו תנועה, קציץ עוצר אותו

גבר: לא הוא שם לה את הסכין, הוא שם.

אישה: סכין. סכין שם לה. ריח הזרע שלו בדם שלה... וי! צוחקת, במין שיכרוך

הוא יפתה עכשיו הרבה נשים, בטח, ירוצו אליו להידבק בדם של יונה, למות

איתה. לעבר האישה השרה שלא רואים אותה גם את, עם השירים שלך! לעבר פתחי

אני לא ארוץ אליך, יא עין סתומה! לא רוצה, לא! הוא בעט ברגל, ראיתם?

הרים אבק, התרגז, יא פרא! מפזר את האבק שלו בכל השכונה לפלפל את

הנשים. לא נבוא! מתרגז? תבוא אתה, נראה אותך! תבוא אתה, תבוא!

פתחי מסתלק

גבר: די, מספיק, אפשר לחשוב. איננו, ברח.

קציץ מרמז לסמל. סמל יוצא

נגיה: תתפסו אותו! לידיים שלי!

אישה: את? לתפוס אותו? את לא יודעת? יש גבר כזה – אף פעם איננו. הוא לא

יברח החוצה, בשמש, יתפסו. הוא ימצא אישה חדשה. יברח אליה, יתחבא

בחושך שלה. הוא לא יבוא אל אישה אחת קיץ וחורף יחד, בחורף הוא שלך,

בקיץ איננו, הלך עם השלג.

גבר: איפה פה שלג.

אישה: רק בלילה תראי אותו, תצאי אליו בשלג, מה תראי? סוס תראי, את הדוב

תראי, הפרווה שלו. את הסוס תשמעי, כל השעה יבעט לרוץ, ובבוקר, באור,

אין כלום, רק שלג. רק...

נגיה מתקרבת אליה, והאישה משתקת פתאום, כמו מתעוררת משינה, מחלום

גבר: איזה סוס? גם דוב? תכף תביאי אריה.

אישה תופסת את הזכוכ על פרצופו

גבר: מה את עושה? מרכיצה לי!

אישה: קח, הזכוכ שלך. פונה הצידה, יש בה מין רוגז של התעוררות מחלום לא מוכן

לה עצמה איפה ילדים שלי? למה אני, טיפשה, בידיים שלי הלבשתי אותם,

שלחתי אותם לדוד חיים? אה? אה!

לאה: התקרבה בינתיים אל נגיה לא תתפסו אותו! אתם לא יכולים שום דבר פה!
אתם לא תביאו לי חתן אף פעם!

יעקב מסלק את לאה הצידה

לאה: שום דבר, רק משטרה אתם יכולים להביא, רק... למות! לא פתחי
למות – אנחנו למות! יונה מתה, גם אני אמות, כולנו נמות, בפנים, מתים,
ממותתים!

יעקב: אומר להסותה תשתקי או ש...

קציץ: עוצר אותו לאט, לאט! נזכרתי, היה לך כבר עסק איתנו.

יעקב: סליחה, אדוני, בבקשה... אין לי עסקים עם משטרה, אני עובד ממשלה,
אני... שוער, כן.

קציץ: אתה הכית את אשתך.

יעקב: בבקשה... סליחה... זאת אשתי, עסק שלי!

קציץ: הכית אותה במקל מפני שהלכה לקולנוע עם שכנה. שכנים הזעיקו אותנו.
גם אבא שלך הגיע. אני זוכר עכשיו הכול. לא בכוח, יעקב! – הוא אמר
לך – לא תרביץ! זאת אישה, לא משלנו, מחברון משפחה שלה, בלי אבא,
חלשה. כועס? תקלל, לא תרביץ! ואתה צעקת עליו: לא עסק שלך, אני לא
אוכל מהשולחן שלך, אתה אוכל מהשולחן של ילדים שלי, אני אעשה מה
שאני רוצה! אני זוכר.

יעקב: מרים ראשו אבא! אבא!

קציץ: ואתה הרמת יד להכות עוד. אז אבא שלך הרים באצבע שלו את קצה האף
שלך ואמר: די! הוא רעד והוא הרים את קצה האף שלך, ככה. שולח אצבעו
אל קצה אפו של יעקב

יעקב: אתה לא אבא שלי, תעזוב.

קציץ: אז הורדת את הראש ואמרת: כן, אבא. הוא עשה את העבודה שלנו, אבא
שלך, איש יפה, איזה זקן! גם יונה אחותך הלכה לקולנוע?

יעקב: לא יודע כלום, לא יודע, לא יודע.

קציץ: ואולי היתה הרה? אה? הרה?

יעקב: אה?!

קציץ: הרה, אתה לא יודע מה זה הרה? הרה! הרה! הרה!

יעקב: לא! איך? אחותי! קורא לכל העברים, אל אנשים שכמו שומעים הכול מסביב
אתם?! גם אתם?! כל העולם התאסף לשמוע את החרפה?! אחותי, קטנה,
איך?!

קצין: הרה? תענה לי!

יעקב: לא מדבר איתכם, די, אכן, מת!

קצין: אנחנו ננתח.

יעקב: ננתח?!

קצין: נעשה ניתוח, אי אפשר להסתיר כלום.

יעקב: לא! איך?! תכניסו ידיים! בהמה היא, נבלה היא, עפר היא, תחפרו

באצבעות?! מה אתם רוצים ממנה?

קצין: מי הרג אותה?

יעקב: לכו מפה, לכו! מי ביקש אתם תבואו? מי קרא לכם? היא מתה, שלנו, תנו

לנו לבר! כל הזמן אתם דוחפים אותנו בזבל. מספיק! גם משטרה תביאו אלינו,

בבית שלנו?! אבא שלי, הו אבא! הוא אומר: נעלה לירושלים! לא רצינו. אבל

הוא אבא, אומר. איפה ירושלים? זה ירושלים זה?! אבא שלי חכם, שוחט,

מכל הכפרים יבואו אליו, עד טיבט נשמע הקול שלו. פה, ירושלים, נשבר,

מתפרנס עלי, מלקט פירוורים תחת השולחן של ילדים שלי. אין תורה, אין

עבודה, אין כלום. אני, בן שבע־עשרה כבר פרדות היה לי, לסחוב משאות.

שום גנב־שודר־דרכים לא מתקרב אלי. פה – שוער: "כן, אדוני. לא, אדוני.

בבקשה. סליחה." הילד של כולם! כובע נתנו לי. הכובע נמוך עלי, כובע

של פורים של ילדים, כובע של צחקני קולנוע, הקולנוע שלכם. לכו מפה!

פה בית של אבא שלי, אימא שלי. פה הכפר שלנו. פה אני בא לנוח, לא

רוצה משרד, לא רוצה קולנוע, לא רוצה חברון. אנחנו רוצים פה לבר. יש

לנו מתה, רוצים לבכות עליה. מה אכפת לכם היא? ראיתם אותה פעם אחת

בחיים? תעזבו אותה בשקט גם במתים! תעזבו אותנו, חיים – מתים, תעזבו!

אבא ואימא יש לה, אבא יעשה מה שצריך לעשות. תנו לאימא שלה לבכות

בשקט! תצאו בחוץ! יש הרבה מקום בחוץ, הכול שלכם, תצאו!

אישה: תלך אל הילדים שלך!

קצין: עדיין תחת רושם דבריו של יעקב סליחה?

אישה: שבת בבוקר עכשיו, הזמן לשחק עם הילדים. יש לך ילדים, לא?

קצין: לא, אין. תופס עצמו אנחנו לא מדברים פה על הילדים שלי.

אישה: שמעתם? אין לו ילדים, אז מה הוא רוצה?! לנו פה יש הרבה. לי היו

תשעה – היום שבעה. לנגיה היו שבעה – ארבעה מתו מזומן, עכשיו הלכה

עוד אחת, אבל נשאר... שניים יש, יש! גם אם נופלים לנו, יש לנו יותר ממה

שיש להם. איזה רשות יש להם.

אברם טורא נכנס לחצר, שיכור, מתנשם מריצה, פרוע בגדים, זקנו מסופר-מגולח. כולם פונים לעברו, נדהמים, גם מפני שיודעים מיהו, גם מפני שמתקשים לעכל את מראהו

נגייה: אברם!?

יעקב: אבא!

לאה: נאחזת בשמלת נגייה אימא!

גבר: גלוח.

קציין: הוא?

זקן: חכם אברם? איפה? שיכור אני מריח, יין, ערק.

סמל: נכנס בריצה, בקבוק בידו, אל אברם לפה ברחת, אה? בוא לניידת!

אברם: גם פה, גם שם. כלבים משלחים בי, הכלב הגדול.

סמל: לקציין שום כלבים. סתם שיכור זקן. התפרע במחששה ברחוב ממילא.

היינו לא רחוק, מחפשים את האבא, גם את ה... הפתחי ההוא, ואז הזעיקו

אותנו אליו. רק אשים אותנו בניידת, נמשיך. אל אברם בוא כבר!

אברם: מצביע על הבקבוק שבידי הסמל שלי! שלי!

סמל: אימא שלך שלך! אל הקציין הוא השתכר שם וזלל, בסוף לא שילם, אמר:

שבת. עוד ברח עם הבקבוק הזה. כבר היה ביד שלי, ברח, השאיר אותי עם

הבקבוק.

קציין: אל אברם אתה? ככה? בבוקר? אתה!?

סמל: מי זה? אני לא מבין.

זקן: אל מי מדברים? איפה חכם אברם, יגיד לי הכול?

גבר: מה יש? שבת בבוקר לא בן-אדם, לא רעבים, לא אוכלים?

קציין: ממשיך, אל אברם מה קרה? היית רעב? לא אכלת אתמול בלילה? כל כך

רעב ש... אה? תענה לי, לא אכלת?

אישה: אל תענה, חכם אברם! לא אוכל שלך הוא רוצה לדעת, בור הוא חופר

לך.

סמל: זה? הוא! איך?! חזיר, חזיר אכל שם. זה מה שהם מוכרים שם, המחששה

הזאת של הארמני, אתה יודע... רצו לכבד גם אותי, לא לקחתי. ועוד לא

אכלתי הבוקר.

גבר: אל האישה את שומעת? גם משטרה, לא אוכלים אז רעבים.

יעקב: רץ אל אברם שקר, אבא, אל תשמע להם, הכול שקר!

זקן: מה אני אגיד בבית הכנסת? מה אנחנו עושים בבית הכנסת?

קצין: תופס את אברם בכתפיו, ובחוס אני זוכר אותך, חכם אברם, אתה היית משהו אחר, מה קרה? למה? להשתכר, לאכול, אני לא רוצה לומר מה... עוד הכיפה הגדולה שלך על הראש שלך, כמו הכיפה של אבא שלי, למה?
אברם: מסיר את הכיפה מראשו, מסתכל בה אה, כיפה... מניח לה לצנוח ארצה איפה הכיפה?

נגיה: לא, אברם! תלבש!

זקן: מה עשה? מה עשה חכם?

גבר: זרק את הכיפה מהראש, יוק! יש כיפה – אין כיפה, יוק! גם אני, אינסטלטור לא מכובד שיילך עם כיפה.

קצין: ממשיך, אל אברם אני עוד זוכר, עוד רואה כמו עכשיו את הזקן שלך, איזה זקן! למה? אתה עוד עם הציצית הגדולה שלך, עם הארבע כנפות האלה! שולח ידו אל הציצית שבפתח חולצתו של אברם, רואה משהו לא? פותח את החולצה לחשוף את הציצית

יעקב: תעזוב! גם תפשיט אותו ערום? אבא שלי!

סמל לוקח את יעקב הציידה. קצין פותח את חולצתו של אברם. הציצית שלמטה אדומה מדם. הקצין נרתע, נסוג צעד אחורה. כולם הומים: אה! דם! נגיה ולאה אחריה נופלות- כורעות על ברכיהן, מטיחות ראש ברצפה

יעקב: עומד ופניו לאברם, בינו ובין הקצין תכסה, אבא, תכסה!

סמל לוקח אותו הציידה

קצין: אל אברם מאיפה הדם על הציצית שלך?

אברם: אה?

סמל: מוציא מתיקו בלוק נייר ועט רק רגע, אני אכתוב, יותר טוב.

קצין: תסתכל עלי עכשיו, תענה לי.

אברם: השמש מסנוורת אותו שמש! השמש בעיניים!

קצין: הדם, של מי הדם?

אישה: תשמעו אותו. איך ידע של מי? חסר דם? כולם נאדות מלא דם, פה לא נאדות רק שקיות ניילון מלא דם. מישהו נחתך קצת, נשפך לו קצת על עץ, על גדר – הוא, חכם אברם, נשען לנוח, נדבק בו קצת, אז מה? איך ידע של מי?

קצין: של מי הדם?

אברם: אני צמא, שרוף, לשתות!

נגיה: קמה אני אביא מים.

אברם: לא מים! לשתות, באמת! יין, ערק, שורף!

גבר: יין, ערק ישרוף יותר. יכבה שרפה בשרפה?

נגיה: אין, כל הבקבוק נגמר אתמול בלילה.

אברם: אתמול בלילה נגמר העולם, אתמול בלילה?

קציין: לוקח את הבקבוק מן הסמל, נותן לאברם של מי הדם?

אברם: מסתכל בבקבוק לא נגמר העולם, נשאר קצת, נשאר. שותה מהבקבוק

יעקב: מתפרץ אל הקציין, סמל עוצר אותו לא מתבייש?! הלוא דם עליו, ערק לתת

לו? שיכור לעשות אותו, זבל, ילד קטן, ידבר?! לא מספיק?! הפשטת אותו

ערום, ראית, מה עוד? גם ידבר, הוא בעצמו?! תחפשו, תחפרו בעצמכם,

תעזבו אותו! ואל אברם אל תשתה, אבא, אל...! משתתק בבת אחת

עוד בתחילת דבריו פונה אברם, הולך ותועה ומתנרנד לעבר פתח הדירה

אישה: בשקט ויי, לבפנימו, אל יונה! חוזר הדם, חוזר למקום שלו!

אברם מגיע אל פתח הדירה. כולם עוקבים אחריו בדריכות. הוא פונה לאחור, פיו

נפער

אישה: בשקט ויי, ראה, עכשיו יצעק, איך יצעק!

קציין: ממרחק מה, בשקט מי הרג אותה?

אברם מתקרב אליו לאט

גבר: יהרוג אותו, בחיי!

אברם נעצר מול הקציין, מחבק אותו. הקציין מהסס רגע, מחבק אותו גם הוא

יעקב: לא, אבא, לא טוב! תבוא איתנו, אימא, אני, לאה, משפחה!

אברם עוזב את הקציין, מסתכלים זה בזה. אברם צוחק פתאום בגסות, פונה ממנו

סמל: אל הקציין פגע כך?

קציין: חיבק אותי.

סמל: אולי יותר טוב ניקח אותם לתחנה. אני... עוד לא אכלתי.

קציין: לך, תאכל, אני אסתדר.

סמל: לא חשוב, אני אחכה.

אברם צוחק, הולך־תועה לאיזה כיוון, בני משפחתו הולכים אחריו. הוא שם לב, פונה

לכיוון אחר, והם אחריו. ושוב ושוב. הוא כמהתל בהם

יעקב: לא יכול להתאפק יותר די, אבא, בוא, אבא, תשב, אבא.

אברם: תופס בצווארוננו, בגערה מה זה אבא לך כל כך הרבה? אבא־אבא־אבא, כמו

כלב, הב־הב!

יעקב: כבוד, אבא, כבוד לתת לך, אתה... אתה אבא!

אברם: בטח, כבוד! אין כבוד – כמו מוות. יש כבוד – המוות בכבודו ובעצמו.
איפה הכבוד שלי, איפה? תנו אותו, תנו!
נגיה: נַתַּן, נַתַּן, עכשיו כולמנו ננתנו! עייף, אברם, בוא תשב, בעל שלי!
אברם: כבוד-אבא-בעל, ובסוף: עייף, תשב. כבוד, תשב – איפה הכיסא?
יעקב: הנה, האבן, הגדולה. מושיב אותו
יעקב, נגיה ולאה כורעים-יושבים לפניו על ברכיהם. ברור שמכאן והלאה יישמעו
ברקע גם קול התוף, גם השירה, עולה ויורדת, נשמעת ונעלמת לפי הצורך
אברם: השמש מסנוורת אותו השמש! נתנים כבוד ומושיבים נגד השמש.
יעקב: מה? מה אעשה?
אברם: תמיד תעשה, תעשה! תזין אותה!
יעקב: תזין? מי?
אברם: תזין את השמש! הצידה!
יעקב: איך? לא יכול.
אברם: מה זה לא יכול? אבא אני, אבא!
נגיה מקימה אותו, מושיבה אותו בצד השני של האבן. מקימה את לאה. שלושתם
עוברים לצד השני של האבן, כורעים-יושבים על ברכיהם לפניו
לאה: השמש מסנוורת אותה שורף בעיניים, אימא.
נגיה: תשתקי!
אברם: לא נוח לו על האבן מה זה? קשה בתחת. עומד
בני המשפחה נדהמים, מסתכלים עליו
גבר: תשמעו אותו, חכם!
אברם: בתחת, לא יודעים מה זה? אבן, קשה. כר, לאה, כר!
לאה: עומדת אביא מעיל?
אברם: כר, אמרתי, כר. מעיל עכשיו בגיהנום הזה?
לאה: אני לא מבינה. קר, לוקחים מעיל, לא?
אברם: כבוד-כבוד, איפה השכל? יושבים על מעיל? מעיל תחת התחת על
האבן? כר.
לאה: מבינה, מבינה, כר לישון – לא קר קרח.
אברם: סוף סוף! אבל רק כר, לא לישון, רק את הכר תביאי.
לאה: יודעת, יודעת. רצה לדירה מביאה כר, מניחה על האבן. אברם יושב
אישה: נכנסת עם מגש אוכל: פיתות, קציצות וכו'. מניחה את המגש על ברכיו של אברם
תאכל, יתפוס את היין, יוציא את הערק.

גבר: אוכל! טוב! שולח ידו לקחת את מגש האוכל

אישה: תזוז הצידה, איך תעז!

גבר: מה זה נקרא? אוכל שלי, מבית שלי!

אישה: אתה?! אתה?!

גבר: נעלב מאוד מה זה נקרא "אתה?!" אני, בטח אני, אז מי? למה לא אני? כאילו

לא מכירה, כאילו... כאילו שואלת: מי זה אני? אני זה... אני! אני... אני!

אני... בעל שלך! פתאום לא יודעת. גם בלי את, לא צריך אותך, אני... משה

תבלול, אינסטלטור, יש לי מקצוע, כולם נותנים לי כבוד, רק את... קודם

פתחי, עכשיו הוא. שם לא היית מעיזה להגיד לי ככה, "אתה?!" אני... אני...

אני רעב. רק מי ששוחט בת שלו, נותנים לו לאכול?

אישה: תשתוק!

סמל עומד לקום, קצין עוצר אותו

גבר: גם אני אשחט! אני אהרוג אותך, אני אהרוג את הילדים, אני אהרוג את

עצמי, תדעי מי אני!

אברם: מה הוא רוצה?

גבר: בשקט לאכול.

אברם: קח, תאכל, כולם, תאכלו! מפזר מהאוכל שלו סביבו

גבר אוכל. נגיה ולאח מרימות מה שזרק לרצפה

אברם: תאכלו, עפר לא לכלוך. אלה חיים, בעל שורר בביתו ואוכל, והאישה

והילדים לרגליו מלקטים כמו... כמו מה? שכחת.

שכנה נכנסת, מביאה מגש עם אוכל, מניחה לפנייה

גבר: היי, נעימה. אל האישה לא צריך את האוכל שלך. אוכל מהמגש של השכנה

נגיה: לא אוכלת אבא, אבא, הוא היה יושב ככה, אבא, על כיסא גבוה, אבא

של...

אברם: גבוה?

נגיה: גבוה.

אברם: כמה גבוה?

נגיה: גבוה!

אברם: תפסתי. ובשטף, במונטוניות של שיכור אבא שלך, אֶבְרָחָמִית, איש גדול

וואוואוואו! על כיסא גבוה עוד יותר גדול. רוצה וגנב דרכים טוב מאוד. כל

גבר שרצה להרוג על הדרך – הרג, להוליד בנים זכרים לא יכול. בנות, רק

בנות. זרע ברינה וקצר בדמעה. והבנות כולן צלמו ודמותו, נוטפות ריח דם,

צמאות, צמאות לדם. נגיה בת־זקוניו, אה, היא אדומה מכולן. הגזר הזה
בישלת טוב מאוד, נגיה. איך הורג אבא שלך תרנגולות לשבת?

נגיה: אה?

אברם: אה, אה. תרנגולות לשבת.

נגיה: לא, לא יכולה. איך?

אברם: מושיט רגלו קדימה איך?

נגיה: דורך בנעל שלו על ראש התרנגולת.

אברם: זהו, לכן רצה דווקא רב בן רב חתן לנגיה בת־זקוניו, שישחט שחיטה
כשרה. עם הרובה ביד ביקש יפה: תיקחו אותה! לקחו. מה לעשות? מה
לעשות והחתן רב בן רב, אין ברזלים בנעליו? מושיט רגלו קדימה נשקי את
סוליות הנעליים!

נגיה מהססת רגע, מנשקת

אברם: נישקה. ואני צחקתי. כבודות עכשיו הנעליים, ברזלים עלו בהן, מהנשיקה
שלך. מה זה? דמעות אני רואה? באמת, דמעות בעיניים שלך, נחל פתאום
בהרים של אבא שלך. הפנים שלך תמיד הוא אבן, עכשיו אבן תחת מי הנחל,
תענוג שבת קודש עליו פתאום. זה הבעל שאת צריכה, סוליות נעליו, סוליות
נעליו את צריכה.

לאה: מתפרצת גם אני, אבא, עוד מעט עשרים וחמש אני, אין כלום עוד, אין
בעל, מתייבשת.

נגיה: אבא, הוא מביא, הוא יביא.

אברם: מה אני יכול להביא לכם? פרצוף שלי אתם? מזג שלי? אני זורע זרע
באשתי וילדים שלי יש להם פרצוף חותני אבי־אשתי.

לאה: לא, אתה אבא!

עוד שכנה נכנסת, מביאה מגש עם אוכל, מניחה לפניהם

גבר: הי, יש עוד.

אברם: אביא לך, אביא, אבן־חיות אהיה לך. יא, יא לאה, לאה, מי יעלה עליה?
אומרים: שקר החן והבל היופי. אם לא יפה – בטח חכמה. ברר! אם לא
חכמה – טובת לב. אם לא – בטח יש לה מזל. רחם אלוהים על רשעותה!
אביא לך, אביא. אצא עם הסכין לרחוב: תהיה בעל לבתי? לא? אני הורג.
יצעק רחמים? אני מראה לו את הדרך: תפדל, תיכנס, התנור מוסק, הגיהינום

בוער. הקציצה הזאת קרה, טפו!

יעקב: די, אבא, די!

אברם: אה? יעקב, בן בכור שלי, שכחנו. נצא יחד לרחוב, אה? להרים, אה? מהיום אבן-חיות אני, רוצה ושוודר דרכים בהרי ירושלים. בן-נזרי אני, עוזר של אבן-חיות. חכמים יש פה מלוא השק, נקוב השק, נופלים ממנו החכמים, נופלים. תקום, תביא את הפרדות שלך!

יעקב: איפה פרדות? אין.

אברם: מה זה איפה, אין? על יד המיטה שלך עומדות הפרדות כל לילה בחלום, לא? תביא אותן, נלך נגנוב, נרביץ, נהרוג, דם ירוץ לפנינו בשלג עד קרנות המזבח. מושיט לו אוכל קח, תאכל ונלך.

יעקב: דופק ראשו ברצפה, בעיני למה ככה, אבא? למה? למה?!

אברם: תראו, לא רוצה לאכול מהיד שלי. רוצה אני כמו כל הזמן אוכל ממך, אה? מהרצפה, תחת השולחן שלך. פירורים נופלים מפה של ילדים שלך, אה?

יעקב: לא, איך? גם מהרגל שלך אני אוכל. אעבוד בשבילך, אתן לך ואוכל ממך, הכול שלך. על הידיים אקח אותך, על הראש שלי תשב. אין לי כלום יותר, אין! רוצה ללכת לקולנוע? שתלך לקולנוע! רק אנחנו עכשיו, לבר, ביחד. ייקחו אותך לבית סוהר – נשב תחת החלון, ביחד, בפנים. ישלחו אותך לחפור בהר בפרך – אני אחפור בשבילך, יד שלך. כולנו יחד נגור במערה על ההר, בתוך המערה, רק אנחנו, בפנים, בפנים.

אברם: יחפור בשבילי, יגור במערה בשבילי, יאכל מרגל שלי – מהיד שלי לא רוצה לאכול.

יעקב: אוכל, אוכל – לא ככה! לא נותן לנו אתה – זורק אותנו ממך אתה! עושה צחוק, פורים! יונה מתה, צריך להידבק עכשיו.

אברם: יונה?

יעקב: מתה בדין, צריך דין אבל, לא צחוק. יש כבוד עכשיו, אתה עשית.

קצין עוזב את מקומו בצד, מתקרב אליהם

סמל: כן, עכשיו. מכין את בלוך הנייר שלו לכתיבה

אברם: יונה? שכחתי. איפה היא? תבוא, תאכל, תלקט מידי כמו הציפורים. יש לי עכשיו, יש. לא צריך לקחת ממנה, מעבודה שלה כמו חמור.

קצין: איפה היא באמת, יונה?

אברם: מי האיש הזה? ראיתי אותו פעם, שכחתי.

יעקב: שוטרים, אבא, אל תדבר איתם.

אברם: שוטרים? טוב מאוד, "שוטרים תיתן לך בכל שעריך".

יעקב: לא השוטרם מן התורה, אבא – שוטרים נגדך!
אברם: והתורה לא נגדי? לא רצו אותי לעשות אותי רב. בטח, אמרו: אתה בא מן המערה, מן הצפון, לא מספיק. אמרתי להם: אבא שלי מהדרום, הביא אותי מתי אני ילד. אמרו: את אבא שלך נכתיר.

קצין: תופס בצווארון, מקים אותך, ובגערה אתה הרגת אותה?
יעקב: תעזוב אותו!

סמל: מזיז אותו הצידה תעמוד בצד בשקט! אל האחרים כולכם, בשקט!
קצין: עדיין מחזיק בצווארון, אבל עכשיו בחום, באהבה דם על הציצית שלך! אתה לא מביין? כל הסימנים, כל ההוכחות... מאיפה הדם? תסתכל, תראה בעצמך: של מי? למה?

אברם: מסתכל בעצמו, בציצית שלו יונה... חיבקתי אותה, חיבקתי.

קצין: מלחבק אין דם. מה קרה קודם, לפני כן?

אברם: אהבה אני מחבק אותה, תמיד. בת שתיים-עשרה עוד היתה יושבת על הברכיים שלי, משחקת בזקן. לא צעקת עליה, נגיה, כל יום: לא עושים ככה, ילדה גדולה, לא משחקת בזקן אבא שלה, אצלנו אבא דורך ראש תרנגולת בנעל! לא צעקת? היא לא שומעת, היא משחקת היא... לשבעה חודשים נולדה, בוערת לשחק, לרוץ אחרי החטא, לא יכלה חכות!

קצין: תמשיך.

אברם: מסתכל בו רגע, מושיט לו מן האוכל קח, תאכל.

עוד שכנה נכנסת, מניחה מגש עם אוכל לפניכם

גבר: וואלה! עוד ועוד! גם יין! שותה טוב!

אברם: מתיישב, מפזר מהאוכל שלו סביבו תאכלו, כולם! גם יונה, שתאכל! חולה, הכבד שלה נפל. צוחק כל בוקר נגיה אומרת לי: זה הכבד. בוקר צהריים וערב: הכבד. אני עוצם עיניים: שיהיה הכבד, שיהיה. והנה נפל הכבד, נפל. נפלה גם הבטן, אין בטן עוד. כבד לא נופל ככה פתאום יחד עם הבטן.

אישה עושה איזו תנועה לעברו, כמו להשתיקו. קצין מסתכל אליה

אישה: אל הקצין מה יש? מסתכל! כמו מלאך המוות, כולו עיניים.

אברם: ממשיך גם יונה אומרת לי: הכבד. אומרת ועוצמת עיניים. בטח, אף פעם קודם לא משקרת לי. נגיה, היא אומרת לה תגיד לי ככה, אני יודע. ובלילה הזה... אני והיא, והיא בוכה. על הכבד את בוכה? – אני שואל. על כבד לא בוכים ככה. ישנתי וחלמתי – היא אומרת – ילד עם כנפיים כמו מלאך

עומד, הנה שם על יד הבקבוק שמן זית על השולחן. ואני רואה: העיניים שלה עצומות. משקרת. ואז אני...

סמל: אל הקציץ אני ארשום, אל תדאג. מתכוונן לכתוב

קציץ: תמשיך, מה אתה?

אברם: מפזר אוכל סביבו תאכלו, תאכלו כולם, שבת קודש!

קול השירה בחוץ גובר

גבר: תשמעו! שר גם הוא כמו היום של השוק שם אצלנו. אתה יודע, אדון קציץ, שם אצלנו בן-אדם היה הולך ברחוב ושר. ככה, על הבוקר, הולך, פתאום שר. אתה יודע איך תפסתי את לבה? שרתי לה, תחת החלון.

אישה: תפס את לבי, הוא?!

גבר: לא אבא, לא אימא שלה, היא בעצמה באה אלי, פלפל אדום היתה, אש!
יעקב: שקט, די, לכו מפה, כולכם!

גבר: תשמעו אותו! זאת חצר שלי כמו שלכם. פה אתם לא גדולים, יושבים גבוה למעלה, אנחנו מנשקים רגליים שלכם. פה דמוקרטיה. לא נכון, אדון קציץ? אני יותר טוב, יש לי מקצוע, עובד, אין לי עסקים עם משטרה. כלפי אברם גם הוא, אם היה עובד אינסטלטור, אולי לא היה... לא נכון, אדון קציץ?
קציץ: הראש כואב לי פתאום.

סמל: השמש. יותר טוב ניקח אותם לתחנה.

אברם: הבקבוק ביד ימינו, קם ועומד, ובשקט, כמו מחלום ביד ימין? לא יכול. מלאך... מלאך אוחז יד ימין. מלאך טיפש! יש יד שמאל. מעביר את הבקבוק לשמאלו אני נותן את הסכין ביד שמאל, אני נותן את הסכין ביד שמאל ואני הורג את יונה ביד שמאל ובהמשך, בלי הפסקה קר לי, הראש מסתובב.

יעקב: אבא! כורע, אוחז בברכיו שלא יתגרנד לא תיפול, אני אחזיק, יהיה לך חם.

נגיה מורידה את השביס השחור מעל ראשה, פניה מאירים, מתקרבת אליו לאטה

סמל: כותב, התחיל באיחור, אל אברם תחזור בבקשה, מהתחלה. אל הקציץ המלאך הזה בלבד אותי, לא חשבתי שיצא ממנו פתאום סכין. אל אברם עוד פעם, מהתחלה!

אישה: שמעתם? עוד פעם, מהתחלה! לא מתביישים? משטרה! צחוק עשה ממכם. אתם שמים לו ערק בפה, שואלים שאלות מסביב, מחפשים חורים כמו עכברים, והוא לא מפחד, עומד ואומר בעצמו: אני הורג אותה ביד שמאל. בעצמו, כמו הגשם. איך כל יום שישי אבא שלי היה עולה מהמקווה וזקן שלו מריח גשם באמצע הקיץ!

סמל: אל הקצין בסדר, כתבתי. גם בלי המלאך, זה מספיק. אל אברם תחתום, מה שאמרת.

קצין: מזיז אותו הצידה, אל אברם בשביל זה הרגת אותה? עצמה את העיניים, הכבד שלה... בשביל זה?

סמל: שיחתום קודם. חבל, תפסת אותו, הודה, יחתום, לא יוכל להכחיש.
קצין: אוחז בו ובכעס מה תפסתי? מלאך! קדחת! מה פתאום יכחיש? הוא?! לקח עליו, לקח, אבל יש מי שנתן, אתה לא רואה?! עוזב אותו לך תביא את ה... הפתחי ההוא. עוד לא גמרנו.

סמל יוצא

קצין: אל אברם בשביל זה הרגת? הכבד...
אברם: אה?

קצין: הכבד...
אברם: איך הכבד? הכבד לא הכבד, שקר. זונה! חטא היה בכטנה, טומאה. ארורה!

נגיה: בפנים מאירים עכשיו די. אתה הרגת אותה, אתה אמרת, לא מפחד, עכשיו לא ארורה, לא זונה, די, עכשיו ילדה שלך.

אברם: ארורה! ארורה! הולך, כושל, כורע-נופל ארצה

יעקב, נגיה ולאה פונים אחרי

קצין: היא היתה הרה, אה? הרה!

הם נעצרים, קופאים

קצין: שוב ושוב, לזעזע אותם הרה, לא נכון? הרה! הרה! הרה!

יעקב מתקרב אליו באיום

קצין: בגלל זה הרגתם אותה. הרה! לא הוא – אתם, כולכם. הרה!

יעקב: לא! איך? אחותי! קטנה! אל השכנים מסכיב לכו מפה! כל העולם התאסף לשמוע את החרפה?!

קצין: אל יעקב אתה עוד לא מבין? זה רצח, הבטן פתוחה – הכול פתוח. אל נגיה את... למה אמרת לו: הכבד? בוקר, צהריים וערב: הכבד? גם לה, למה אמרת לה להגיד "הכבד"? גם אחרי שהכבד הזה נפל, למה המשכת ואמרת:

"הכבד, הכבד, הכבד?"

אישה: תעזוב אותה, היא לא אשמה.

קצין: מי אשם?

אישה: אני לא יודעת, שום דבר.

קציין: אל נגיה מי עשה לה את זה? הגרידה, הכבד שנפל – מי הפיל אותו?

יעקב: מי יעשה אני אמות? למות, למות!

קציין: מה יוצא מלמות? אתה לא רואה? מה יוצא מלמות?!

אישה פונה בינתיים לצאת אל דירתה, לאט, בחשאי

קציין: אל האישה את, בואי הנה.

אישה: אני הולכת הביתה, יש לי ילדים שלי.

קציין: בואי הנה!

אישה: מממה, אה? גבר – לא טוב הוא מממה.

קציין: את יודעת הרבה דברים. מי עשה את הניתוח?

אישה: מתקרבת אליו לאטה תראו אותו, חכם! נותן קומפלימנטים: את יודעת! יש

לך סיגריה? אולי אתה ג'נטלמן, תיתן לי סיגרה?

קציין: נותן לה סיגריה, מדליק לה מי?

גבר: איך סיגריה? את אישה, אשתי, עוד בשבת. לא!

אישה: נושפת עשן בפניו כן. השיניים כואבות לי. מתי אישה רוצה לעשן –

השיניים כואבות לה. יש עוד דבר טוב בשביל כאב שיניים – לבלוע שן של

זאב. הכי טוב – שן של זאב שחור. בדוק ומנוסה.

קציין: שאלתי אותך: מי?

אישה: בשביל כאב ראש טוב לאכול בשר ראש התיש. בשביל כאב בטן – בשר

קיבה של שור. עקרה תאכל בחצי הלילה רחם פרה, ותתייפה, תתבשם

ותתייפה.

קציין: מה את מקשקשת!

אישה: בשביל לעורר אהבה באישה טוב לגבר שיבטיח לה מתנות. למה מנפנף

התרנגול את כנפיו אחרי שיורד מהתרנגולת? מדגימה ככה. למה? גם הוא

מבטיח מתנות. מבטיח, עולה, גומר, יורד. אומרת לו התרנגולת: עכשיו

תן, תן את הצמיד, תן את העגיל, הבטחת. אז הוא מנפנף את כנפיו ואומר:

מה אתן לך? איך אתן לך? תראי, אין לי כלום. מנוולים הגברים, מנוולים!

ופתאום, אבל גם כאילו הכול הוליד אל זה ובן־נזרי מנוול מכולם, בן־נזרי! כאילו

תופסת עצמה, סותמת פיה ויי!

נגיה: כלפי האישה היא עשתה, היא!

אישה: ככה? אני שותקת כל הזמן, כמו ילד רוצה לצאת ממני ואני סותמת,

ואת?!

קציין: מה את שותקת כל הזמן? מה את סותמת?

אישה: אתה גם כן!

קצין: את עשית את זה, הגרידה. זאת עבירה, נעצור אותך. חבשת אותה ודאי באפר של גללי פרדות, שם בדירה שלך, כלכלוך.

גבר: אמרתי לך: יתפסו אותך בסוף.

אישה: אמרת, הפה שלך. כסף לילדים גם יוצא מהפה שלך? אינסטלטור! פרסות סוסים הוא יודע לתקן. מתקן צינור אחד, סותם שניים. מי משלם? אל הקצין אני לא יודעת שום דבר, לא רואה שום דבר. באו אלי בלילה. דפיקות בחלון, זהו. אני לא אכפת לי מי. אני רק עושה טוב ונקי מה שמבקשים ממני. ובית שלי נקי. אתה איפה ילדים שלך שאתה מדבר? בטח לקחת אישה שלך אל רופא גדול. יותר טוב היית מביא אותה אלי, אל אימא שלי, אל סבתא שלי. בריאה יצאה ממני, ארנבת – לא פרדה, כמו חדשה. ללדת עוד הרבה ילדים.

קצין: מי זה בן-נזרי?

אברם: על הרצפה, פתאום יונההה!

קצין: שוב ושוב, לזעזע אותם בן-נזרי, מי זה? בן-נזרי! בן-נזרי! בן-נזרי!

גבר: השתגע, בחיי.

אישה: יש מתה כאן, יונה מתה, חכם אברם בוכה על בת שלו, לא תשתקו רגע? בוכה על בת שלו איננה, איננה, איננה בת שלו... כמו נבהלת ממה שיצא מפיה מה אני אומרתי?!

יעקב: מה... מה את אומרתי? קודם בן-נזרי, אחר כך... מה זה איננה בת שלו? **אישה:** שום דבר, לא יודעת, יצא.

נגיה: כלפי האישה היא, בגללה! מכשפה, רצתה עבודה, כסף, כישפתה אותנו. דיברה כל היום, תביאו אותה אצלי, תביאו! אם לא היא – יונה לא מתה. אם ילד עוד בבטן שלה – פתחי מתחתן איתה.

אישה: בכוח תעשי אני אדבר? פתחי לא מתחתן עם יונה. הוא כמו בן-נזרי. לא בשביל הילד בבטן שלה, לא בשביל זה מתה. גם חכם אברם לא יודע למה, למה הרג. בשביל זה הוא צועק ככה. רק בחושך, בחלום הוא יודע. לא אמר קודם: לשבעה חודשים נולדה יונה בוערת לרוץ אחרי החטא? שם בחטא, בחושך יונה מתה, מזמן בשלג מתה.

יעקב: אל נגיה מה היא מדברת?

אישה: ממשכה, נכנסת למין דיבוק נמאס לשתוק, לא נמאס? אצלנו בכפר בית שוכב על בית, אני רואה הכול. אני רואה חכם אברם יוצא בבוקר, יוצא

לדרום ללמוד תורה, וכלילה אני רואה את הסוס. בחלון אני עומדת, כל הגוף
אני עומדת בחלון: אולי יבוא אלי!

גבר: מה זה? מתי? את אשתי.

אישה: למה הוא חושב שהילדה הקטנה קטנה. לא רואה כל החלון מלא הגוף
שלי? למה הוא לא קורא לי לצאת לשלג? רק בבוקר אני יוצאת, רואה את
הבוץ בשלג, רוצה לנשק את הבוץ. ואת יוצאת דוחפת אותי, גם מהבוץ
דוחפת.

יעקב: אל נגיה מה זה, אימא? מה?!

סמל נכנס, דוחף לפניו את פתחי

אישה: ויי, הוא, על הרגע! לא יד אלוהים?

פתחי: תעזוב, קח אותי למעצר, לא פה! לפי איזה סעיף?

גבר: מוביל חמורים – מבין כבר בסעיפים!

יעקב: מה זה, אימא?!

סמל: דוחף את פתחי קדימה תיכנס כבר!

נגיה מתקרבת אל פתחי

אישה: עומדת בדרכה הוא לא עשה שום דבר, גם הוא לא יודע מה עשה. גם הוא
בחושך, בחלום עשה. מאלוהים, הכול! תסתכלי עליו, תגידי: לא דומה לבן-
נזרי, לא איש אחד הם, לא?

פתחי: לא מכיר שום בן-נזרי, תתפסו את בן-נזרי, מה רוצים ממני?

אישה: ממשיכה, כאחות דיבוק לא בא לפה אל יונה כלילה בשביל ייגמר מה
התחיל שם כלילה? כמו הסוס חוזר אל האורווה שלו ככה יחזור החטא,
לא? כמו השלג, כמו הילד אל אבא שלו, לא? רק תסתכלי: הוא! על הסוס
שלו!

סמל: אל הקצין תפסנו אותו בתוך פח זבל. ראיתי מכסה פח זבל מתנענע.
חשבת: חתולים מתעסקים. הוא היה בפנים מקופל, ככה.

אישה: אל פתחי לא? אתה?!

פתחי: תעזבי אותי, גם את!

אישה: צוחקת התחיל על הסוס, גומר בפח זבל. בשבילו אנחנו יוצאות כלילה
לשלג, בשבילו הלב נקרע, בשבילו אנחנו מביאות ילדים, מתות, בשבילו!
הסוס, רק הסוס נשאר בחוץ אדום כמו תפוח, לא ייכנס בפח. הסוס הוא אבא
של ילדים שלנו, של יונה, שלנו, כולמנו, הסוס!

יעקב מתקרב בינתיים אל נגיה, באיום

נגיה: בצעקה, משהו שכלאה בפנים והוא פורץ פתאום לא אבא של יונה בן-נזרי, לא

אבא שלה יותר, די!

שתיקה, פונים לעברה

יעקב: בן-נזרי? בן-נזרי, עוזר של סבא מן ההר, הוא?

נגיה: לא הוא, עכשיו די!

יעקב: לא עכשיו – קודם. ואני... של מי אבא אני? ולא? ומנשה ושלוש ומלכה

וחיה, מתו, של מי מתו? אם אבא שלי לא אבא שלי – אין אימא, אין אני,

אין כלום. של מי אני?

נגיה: אברם, כולם אברם.

יעקב: והיא, יונה?

נגיה: אברם, הוא...

יעקב: אימממא! מתנפל לעברה ביד מורמת – קצין וסמל חוסמים את דרכו, אבל לא

צריך – הוא כולא עצמו, מפיל עצמו על האבן הגדולה למות! למות!

גבר: ויי, ויי, איך הכול יצא, כמו קופסה סרדינים, עם כל השמן.

נגיה: מכה בפניה שלה מה אני עשיתי? מה אני אמרתי? לא אני אמרתי, כישפתה

אותי. אל האישה את!

אישה: אל נגיה למה? בן-אדם... מה אכפת לו מי אבא? מבשר אימא שלו הוא

בא, ממנה הוא חי. תגידי לכולם, אל תפחדי: אישה... מה אכפת לי מי בא

בלילה? מה אכפת לי אם ייתן ילד והילד צומח? מה אכפת לי מה שמו יימח

שמו, רק שיבוא, ייתן זרע! הזרע הוא ככה, זעור, אבק, הילד הוא ילד.

גבר: איך את מדברת?

אישה: ככה אני מדברת, אישה... מה אכפת ליי? אם אעמוד בלילה על ההר, וגבר

על ההר כנגד, והרוח תביא את הזרע – של מי הילד? לא שלי? מה אכפת

לי מי הוא שם על ההר מנגד, מה שמו? הילד – לא ילד? לא חי? מה אכפת

לי, מה אכפת לוי?

גבר: משוגעת, בחיי! אישה שלי, אימא של ילדים, ואני... לא מבין שום דבר.

בתוך הדברים האלה אברם קם מרכצו, עומד, ואילו נגיה יוצאת לחדר, חוזרת ונכנסת

לחדר ובידיה בגד כנושאת גופה

אברם: עייד, שקט קר לי.

נגיה עומדת מולו

אברם: מעיל הבאת לי? את יונה תני לי.

נגיה: נותנת בידי יונה, ילדה שלך, שלך!

אברם: לא!

נגיה: שלך, הכול, לא זונה יותר, לא ארורה, די!

אברם: בטח... מתה – איך תהיה זונה? מישהו ראה מתה עובדת זונה?

נגיה: עשית דין, נתת עונש. ככה יעשה אבא.

יעקב: על האבן הגדולה אל תשמע לה, היא...! לא מסוגל להמשיך

אברם: לא שומע אותו, הולך-תועה, מדבר לאט, בהפסקות עונש? את מי ענשתי, ואין

מי יישא עונש? מה זה דין? תפוס את הדין, תחזיק חזק, מה אתה מחזיק?

הלוא ביטלו דיני נפשות של תורה. זה לא דין, זה טרף. טרף טורפת, יונה.

איפה הכתונת שלך? כלפי הציצית שלו טלית קטן שלי – הכתונת שלך?

אבא שלך, הוא טרף אותך. הלוא המוות הוא הזכוב הזה, נדבק, טפו! אכה

בו – הוא שם, פתאום ירצה, ירד עלי וימית אותי. עכשיו אני הזכוב? זאבים

אני? דובים אני? מושיט לעברה את הבגד שבידיו מה נתת לי? לא שלי, שלך,

קחי! חיה תני לי אותה, חיה!

נגיה: נסוגה לא, אתה!

אברם: הולך אחריה למה את משקרת, אומרת לי: הכבד? את יודעת אם את

אומרת אמת – אני לא הורג אותה. אז את מכרסמת לאט-לאט כמו עכברים

את ההר: הכבד! הכבד! בשביל שאדע-לא אדע, בשביל שאשרף, לא יישאר

לי כוח, אז אהרוג. וגם לה את אומרת: תגידי לו הכבד. לשים את השקר כמו

אש ביני ובינה. כל יום הכיפורים ביקשתי רק עליה: עשה אלוהים שלא אמת,

ואם אמת תן לי כוח להגן עליה מידי!

יעקב: הופך את האבן לחפור קבר! קבר!

אברם: יעקב, בטח, את יחד איתו. למה הוא בא? ליל שבת, אין לו ילדים שלו,

שולחן שבת שלו? אותה בעצמה, יונה, שלחת בצהריים לקנות בקבוק ערק

בשבילי. יין לא מספיק. וסכין שמת לפני על השולחן, סכין הלחם, ולחם

אין. איפה הלחם? החלה, איפה החלה? על מה אברך? על הסכין אברך:

המוציא סכין מן הארץ??!

נגיה: שכחתי החלה, מבולבלת, תכף הבאתי.

אברם: ואם הבאת? איך אוכל? יונה, היא אוכלת מהחלה אני חותך בשבילה.

ואתם אוכלים. אוכלים ומסתכלים עלי, ועלוקות בעיניים שלכם מוצצות,

מצוות: תעשה! תעשה!

נגיה: אבא אתה, מוכרח.

אברם: לא אבא שלך אני לעשות, לא אבן-חיות אני, לא בן-נזיר, יד ימין שלו.

נגיה: של יונה, אבא של יונה תהיה!

יעקב: הופך את האבן קבר! קבר!

אברם: אל יעקב מה אתה מגלגל את האבן? יש כור מים מתחת? אבנים אתם, מגלגלים אבן מעל אבן? אבנים ואין מים מתחת.

יעקב: אתה לא שומע, אבא? לא מבין, אבא? הופך את האבן אבא!

אברם: אבא, אבא, אבא, כמו כלבים משוגעים: הב, הב, הב! תהרוג, אבא, תחפור קבר, אבא! אם אבא מוכרח להרוג – לא רוצה להיות אבא שלה. יונה! שעשוע שלי, יפה בן פורת, תורה למדה מפי, על ברכי ישבה, בת שתיים-עשרה עוד ישבה על ברכי, משתעשעת בזקן שלי! לא חטא לשחק בזקן של אבא. רק אצלכם בצפון אבא לא משחק, רק דורך בנעל ראשים של תרנגולות.

יעקב: חנוק לא אבא אתה שלה, לא!

נגיה: אל אברם אתה! כלפי פתחי הוא רק דורך אותי בנעל שלו, משוגעת אני נגדו, מתה, לא יודעת מה עושה.

פתחי: אני?

נגיה: לא אבא שלה הוא, סלעים הוא.

יעקב: אתה לא שומע, אבא? לא מבין?

אברם: שקוע באבלו, בקינתו למה לא ברחת ממני, יונה? לא ראית הם הלכו, שמו אותי עליך. ובקבוק ערק מלא וסכין? למה האמנת אבא שלך אני, עושה רק טוב? למה עצמת עיניים, נרדמת? לא שמעת איך אבא שלך גומר את הבקבוק, נגמר? אין אבא, אין חכם אברם, יש רק סכין. למה לא פקחת עיניים? רק כשדקרתי פקחת עיניים, פקחת והתהפכו. כל הילדים שלי צלם של אבן-חיות, רוצח ושוודר דרכים, רק את צלם דמותי – למה עשיתי כך מעשה אבן-חיות, מעשה בן-נזרי יד ימינו? לא אני עשיתי, לא אני!

נגיה חוטפת פתאום את הבגד מידיו

אברם: מה? איפה? את לקחת...

נגיה: לקחתי, בטח. לא שלך! זה מה אתה אומר, לא? לא אני עשיתי, לא אני הרגתי! לא אומר?

אברם: תני לי לבכות עליה, תני לי!

נגיה: לא הורג – גם לא בוכה. כלום! שלי!

יעקב: של בן-נזרי יונה, הוא אבא שלה, בן-נזרי.

אברם: בן-נזרי?

יעקב: לא לשבעה חודשים נולדה. תשעה חודשים היא. אתה הלכת לתורה, והיא! לא אתה אבא שלה, בן-נזרי, הוא...!

נגיה: לא שלו, לא שלך! שלי, שלי, שלי! אני, רק אני והיא!

אברם: בן-נזרי?

נגיה: כל הזמן הוא יבוא וילך. כמו סלעים נופלים מהר יתגלגל ויבוא עלי. כמו אתה, כל הזמן תבוא ותלך ללמוד תורה שלך. תבוא ותלך, עכשיו גם תהרוג וגם תגיד: לא אני הרגתי, לא שלי! תגיד שלי רק חיה, משחקת, יושבת על הברכיים. מתה היא, ככה נולדה, מתה. לא לשבעה חודשים נולדה, תשעה, בת זנונים, בת מוות נולדה. כל הזמן אני ידעתי, יום שלה יבוא. בא היום, ובלילה... כלפי פתחי הלכה אליו.

פתחי: עוד פעם?!

אברם: עדיין מבלבל בן-נזרי?

יעקב: אתה לא שומע, לא מבין? תהרוג אותה! הופך את האבן

אברם: תהרוג אותה! עוד פעם? תשחק איתה, תחבק אותה – אפשר עוד פעם.

איך אפשר תהרוג אותה עוד פעם?

יעקב: לא יונה – אימא! אוחו בידיו אני אחזיק בידיים שלך, אתן לך כוח.

נגיה: כלפי פתחי אותו תהרגו! הוא, ממנו הכול!

פתחי: אל הקצין קח אותי מפה, אדון קצין. מה אני? שום דבר. כל הימים אני מוביל עפר בחמורים לא שלי, מזיע, אין כסף, אין אבא, אין אימא. אני לא עשיתי שום דבר, רק רוצה להתחתן, אבל מוכרח אישה חזקה, אישה יש לה אבא חזק. יונה, דווקא אהבתי אותה, כמה שהייתי עייף כל לילה אנחנו נפגשים, מדברים, רציתי להתחתן איתה, בחיי! אבל בבוקר עוד פעם עבודה עם חמורים, מוכרח אישה יש לה אבא עם אוטו משא.

אישה: שמעתם למה הוא ככה, את הנשים? בשביל ימצא אבא אוטו משא!

אברם: לוקח את הבגד של יונה מידיה של נגיה שלי? לא שלי? מה שלי, מה לא שלי, והלוא הנה את, כולך פה, ידיים ורגליים, עיניים ופה, כולך פה וכולך אינך. מה לך אבא לך? מה לך אימא לך? מה אכפת לך אבא ואימא? שאלו אותך אם את רוצה לבוא לעולם? ממזרה, עיוורת, ככה יצאת וככה את חוזרת. רק היד שלי הורגת אותך, זה מה יש לך. הנה הפנים שלך בכף היד שלי, הנה, הנה! כורע-צונח ארצה

יעקב הולך ומתקרב בינתיים באיום אל נגיה, סכין בידו. היא מחכה לו

קצין: קופץ ועומד מולו תן לי את הסכין.

יעקב: וזו ממני! גם אותך! לא אכפת לי, יהרגו אותי, יהיה דם, כולנו מתים.
יהיה חושך, כבוד, נקי!

קצין: מתקרב אליו לאט-לאט כבוד... נקי... בסכין... עוד פעם? לא ראית מה יצא?
לחתוך פצע בסכין – איזה פצע מצאתם למטה! שום ילדה, אישה, אימא לא
מספיק שלנו להרוג אותה. גם אתה לא מספיק שלך. גם אשתך, אם תלך עם
שכנה לקולנוע – אל תרביץ, היא מחברון, לא שלך, אתה זוכר? מחברון...
מחברון. ביד אחת כמעט נוגע באפו, ובשנייה שומט מידו את הסכין

יעקב: עיוור אותי, הסכין שלי!

קצין: של הלחם.

סמל: מחזיק את יעקב איזה עבודה עשית!

קצין: עשיתי? מה עשיתי? כאב ראש. זהו, הולכים.

פתחי: גם אני? מה אני?

קצין: אתה! כמעט מכה אותו תסתלק! אידיוט קטן!

פתחי: אני?

קצין: אתה, מי יכול להסתלק? תתנדרף כבר!

סמל: הבן-נזרי הזה, שדיברו עליו... הוא לא שייך? לא צריך להביא אותו?

קצין: שייך, ודאי, צריך להביא. גם את הסוס שלו, גם את הדובים, את ההרים,
את השלג. צריך להביא גם אותנו ודאי. מי לא שייך? מה לא שייך? כמה
אפשר להביא בשביל גופה אחת, גופה קטנה מסכנה אחת? אל אברם, נוגע
בכתפו קום, בוא, הולכים.

סמל: אזיקים בשבילך?

קצין: ממי הוא יברח? מעצמו הוא יברח? מה עוד אפשר לעשות לו? איזה עונש?

דנו אותו להרוג, זה היה העונש שלו, איך יענישו אותו על עונש?

נגיה בינתיים מרימה את הסכין שהקצין השליך מידי יעקב, מסתכלת בה

יעקב: מתפרץ אליה מה את מסתכלת? ראי את חושבת? סכין! לוקח מידה את
הסכין, דוקר אותה אימא! ידיים של אבא!

תמונה שלישית

בלילה, מוצאי שבת. דירת טורא חשוכה. רק בדירות של האישה ושל הזקן אורות נמוכים

אישה: בתוך דירתה, משכיבה את ילדיה לישון! לישון! היום תישנו מוקדם. איזה
ריח לא שלי הבאתם לי! כל הבית מלא ריח לא שלי. תישנו היום בלי

שמיות, מחר נוציא. לא אשמה נהיה חורף פתאום, הבוקר עוד היה קיץ.
תתכסו אחד עם השני! תיקחי את מלכה עלייך, חמה! יוצאת לחצר
זקן: בתוך דירתו, מכין בשמים ונר להבדלה, מדבר אל פתחי מאז שהלכת לא עשיתי
הבדלה. לבר? אין טעם. עכשיו יש טעם, יש ריח. איזה בשמים, תריח.

פתחי: תבלבל לי ככה במוח כל הזמן?

זקן: תריח, מוכרח, אתן לך כסף, תזכור.

פתחי משמיע קול כמי שמריח

זקן: מדליק את נר ההבדלה שתשמע, לא תחסיר מילה! אומר את ההבדלה "הנה אל
ישועתי אבטח ולא אפחד, כי עזי וזמרת יה ד' ויהי לי לישועה..."

זקן ממשיך בהבדלה. פתחי יוצא לחצר

אישה: אל פתחי חזרת לגור פה?

פתחי: לא יודע. עוד מעט ירד גשם, אי אפשר בצריף.

אישה: מה אתה רואה למעלה?

פתחי: רואה את העיר בעננים, כל האור וכל הקולנוע, מוצאי שבת. הכול שמה,
פה כלום.

אישה: אתה רועד, כמו נוצה אתה רועד.

פתחי: לא עסק שלך! פונה אל הדלת הנעולה של דירת טורא

אישה: לא טוב גבר צעיר עם בתולה. גבר צעיר, עד שימצא אישה יש לה אבא

יש לו אוטו משא, טוב שישוחח עם אישה נשואה. ילד באישה נשואה יש לו

שער פתוח לצאת, לחיות. גם השער יחיה, ינשום... אוויר טוב! מה תעשה

שם? סגור, ריק, אין אף אחד. תבוא פה, אוויר טוב, אה?